טעאטער — מוזיק — מואווים

וואס איז די אורזאך?

פון י. פייגעלמאן

(און וועגען דער אויפיהרונג פרייטאג און שבת אין סטענדערד טעאטער)

מיט'ן אנקומען פון דער היינטיגער טרופּע אין טאראנטא האט זיך מיר אויס־געוויזען אז אן איבערברוך צום בעסערן איז פארגעקומען בנוגע דער קרימינעלער גלייכגילטיגקייט וואס די טאראנטאר אי־דען האבען היינטיגען סעזאן ארויסגעוויזען צום סטענדערד טעאטער.

מיין אפּטימיזים האב איך געבויט ניט אויף פאלשע יסודות. נאך אזוי פיעל מאנאטען פון שוואכען אינטערעס צום אידישען טעאטער האב איך פּלוצלינג דער־זעהן אז די נייע טרופּע ציהט אן עולם.

האט דא א נס פּאסירט ?

ניין, עס איז ניט געווען קיין נס. עס איז געווען בלויז א רעזולטאט פון דער פארדינסטפולער רעקלאמע וואס די נייע טרופּע האט געקראגען. דער קלאנג האט זיך שנעל פארשפּרייט איבערן שטעדטעל אז די נייע אקטיארען שפּיעלען שעהן, ערנסט און אז דער רעפּערטואר איז א גע־קליבענער פון בעסערן סארט.

האט זיך דער עולם אנגעהויבען ווייזען אין טעאטער — אמת, ניט אין מא־סען, אבער דאך אין א גרעסערער פּרא־פּארציע ווי פריהער. האט די קאסע, דארט אין באקס אפיס זיך צעשמייכעלט, און ממילא האבען אויך געשמייכעלט אלע אנדערע וואס זענען אפּהענגיג פון דער קאסע.

איך האב געזעהן אין דעם אן אי־בערברוך צום בעסערן. א נייע 'עפּאכע' איז אנטשטאנען פאר'ן סטענדערד טעא־טער, האב איך געטראכט, און עס האט מיר הנאה געטאן.

אבער אט בין איך היינטיגען שבת געזעסען אין סטענדערד טעאטער און איך האב געפיהלט ווי די ליידיגע בענק־לאך ווינקען צו מיר און טענה'ן: סטייטש, היתכן ? וואו זענען די טאראנ־טא'ר אידעלאך מיט וועלכע איהר גרויסט זיך אזוי ?

אמת, דער טעאטער איז שבת אווענט ניט געווען ליידיג אינ'ם ווירקליכען זינען פון ווארט אבער אז דער באזוך איז גע־ווען א סך א שוואכערער ווי מיט א פּאר שבתים פריהער, דאס האט זיך זעהר געווארפען אין די אויגען.

וואס איז פארגעקומען ?

גארניט !

ליגט אפשר די אורזאך אין דעם, וואס עס איז געשפּיעלט געווארען שלעכט טעאטער ?

ניין !

אפשר נארישע פּיעסען ?

ניין !

סיידי שעהנגאלד

אפשר האט דער עולם קיין געלט ניט ?

ניין !

וואו זשע ליגט פּארט די אורזאך פונ'ם שבת'דיגען שוואכען באזוך ?

איך ווייס ניט . . .

טעאטער בכלל און אידיש טעאטער בפרט איז אן אזארט־שפּיעל. מען דער־ציהלט וועגען א באריהמטען "פּראדיו־סער" אז ער האט אנגעבאטען 10 טויזענט דאלאר צו יענעם גרויסען "חכם" וועלכער וועט איהם קענען פאראויסזאגען וועלכע פון זיינע בילדער וועט אויסנעה־מען ביים עולם און וועלכע ניט.

פאראן פּיעסען וועלכע זיינען סאי דראמאטיש און סאי טעכניש זעהר אויס־געהאלטען. דערצו פארשווענדעט מען א סך געלט און א סך מיה צו מאכען עס וואס שעהנער אין אויסשטאטונג. און דאך איז די פּיעסע א דורכפאל פון דעם ערשטען טאג אן, הגם די קריטיקער ווע־רען צוריסען לויבענדיג זי. און פּונקט אזוי איז עס אויך פארקעהרט. אזוי אז טעאטער איז, וואס מען רופט עס אן, אין "פּלעין"־אידיש — א "געמבעל".

בנוגע דער אורזאך פונ'ם שוואכען שבת'דיגען באזוך אין טעאטער זאג איך, אז עס איז פאר מיר א רעטעניש. איך ווייס ניט וואו עס ליגט די אורזאך

די טענה, אז דער עולם האט ניט קיין געלט איז בלויז טיילוויז אן אויס־געהאלטענע. איך זאג "טיילוויז" דער־פאר ווייל פריהער מיט עטליכע וואכען איז דאך דאס טעאטער יא געווען באזוכט. הייסט עס אלאזז, אז אין טאראנטא איז יא פאראן אן עולם וועלכער האט ליעב טעאטער און וועלכער קומט אין טעאטער.

וואס זשע איז מכוח היינטיגען שבת ?

איך ווייס ניט !

עס וואלט ניט עהרליך געווען צו זאגען אז אונזערע נייע שוישפּיעלער זע־נען קאליע געווארען אין פארלויף פון די עטליכע וואכען וואס זיי געפינען זיך דא. איך האב געהאט דעם כבוד צו באגעגענען זיך מיט זיי פּערזענליך און איך האב זיך איבערצייגט אז עס זענען פאראן צווישען זיי העכסט אינטעליגענטע יונגעלייט מיט אן ערנסטער אויפריכטיגער באציהונג צום טעאטער.

אפשר נארישע פּיעסען איז די סיבה?

ניין. אלע מעלאדראמען וועלכע זע־נען ביז איצט געשפּיעלט געווארען זענען ריין פון "ממזרים" (מיט אן אויסנאהם פון דער לעצטער); ריין פון "פרעהליכע פרויען" און ריין פון אלע אנדערע עהנלי־כע "עפעקטען" וועלכע האבען אפשר (ווי אנדערע ווילען) א דעמאראליזירענדע ווירקונג אויפ'ן טעאטער־געהער, איבערהויפּט אויף דעם יונגען אינגעל אדער מיידעל.

א חוץ דעם "באמבארדירט" מען דאך אונז בסדר אז "עמך" האט ליעב מעלא־דראמען פון צווייטען אדער דריטען גראד . . .

ווארום זשע איז מען שבת ניט גע־קומען ? איז דער תירוץ, אז די פּיעסען זענען אין דעם ניט אינגאנצען שולדיג און די געלט־פראגע איז אויך קנאפּ־וואס שולדיג.

שולדיג זענען די טאראנטאר אידען גופא וועלכע קומען ניט אין טעאטער. אפשר וועלען זיי אמאל באדויערען זייער איצטיגע נאכלעסיגקייט.

* * *

"גלויב דיין פרוי" איז דער נאמען פון דער פּיעסע וועלכע איז היינטיגען פרייטאג און שבת געשפּיעלט געווארען

(פאריעצונג אויף פּיידזש 3)

"ווייב און געליבטע" היינט אין סטענדערד טעאטער

דער נאמען "ווייב און געליבטע" און די קלאנגען, וואס טראגען זיך ארום דער פּיעסע, וועלכע ווערט היינט אווענט געשפּיעלט אין סטענדערד טעאטער, רופען ארויס א חשד, אז די פּיעסע דארף זיין פול מיט דעם ריכטיגען שטאף. מיר קענען אבער גלויבען די ארטיסטען, אז צו קיין שלעכטס וועלען זיי קיינעם ניט אנריידען. אן אינטערעסאנטע פּיעסע איז עס אבער, און עס איז זיכער, אז עס וועט אויך גוט געשפּיעלט ווערען.

וואס עס איז מאדנע איז די פאר־ארדנונג פון דער טעאטער פארוואלטונג, אז די אייגענע ווייבער קען מען מיטנעה־מען פריי, און קיין יונגע מיידלאך וועט מען אינגאנצען ניט ארײנלאזען. וואלט נישט בעסער געווען פארקעהרט ?

פרייטאג און שבת וועט די היגע טרופּע אויפפיהרען א סענזאציאנעלע און אין דערזעלבער צייט ריהרענדע פּיעסע "אין די גאסען פון ניו יארק".

א חזן אין פאלקס מאטיוון

חזן עקיבא בערענשטיין האט זיך שוין לאנג דערווארבען א גרויסען נאמען אין דער חזנים וועלט, און אלס אזעלכער ווערט ער געשעצט און געאכטעט צווישען חזנים.

חזן בערענשטיין פארמאגט ניט נאר א וואונדער־שיינע טענאר שטימע און איז פולשטענדיג קוואליפיצירט אלס חזן, ער איז אויך א גאר באדייטענדער מנגן, א מענש מיט א נשמה, א הארצי־קער וואריעטער דאוונער ביים עמוד און א קלאסישער זינגער אויף דער ביהנע.

איז אונז ניט איינמאל אויסגעקומען צו הערען חזן בערענשטיין ביים עמוד,

חזן עקיבא בערענשטיין

דארטען פילט ער זיך אין דער היים, אין זיין פולער פראכט, דארטען ביים עמוד שאפט ער, ער לעבט זיך אויס אין זיין אייגענער וועלטעל און איז א גאנץ אנ־דערע איידער מען קען אים דערווארטען צו הערען אויף דער קאנצערט ביהנע.

לעצטע וואך איז אונז אויסגעקומען צו הערען חזן בערענשטיין ביי א געלע־גענהייט אין "אלף ספיין", ער האט גע־זונגען א ריהע פאלקס לידער, דאס איז געווען ביי דער בר מצוה פון מאסטער צייל פון גריים סטריט. אבער ניט אכ־טענדיג וואס עס איז געווען א גאנץ גע־וויינליכער פאל, האט דאך חזן בערענ־שטיין איבעראשט אלעמען, וועלכע הא־בען אים געהערט.

עס איז ניט מער דער חזן דער־מתפלל, עס איז דער אויסטייטשער פון פאלקס ליד און ווי זיס און אנגענעם איז חזן בערענשטיין אלס אינטערפּרעטאר פון אידישע פאלקס נגונים און פאלקס־לידער, עס איז איינפאך א פארגעניגען צו הערען.

חזן גלאנץ דער קאמפאזיטאר

טאראנטא וועט אויף פסח האבען גאר א געהויבענעם גאסט אין דער פער־זענליכקייט פון חזן לייבעלע גלאנץ. עס דאכט זיך, אז וויפיל מען זאל נישט שרייבען וועגען דעם דאזיגען סענ־סאציאנעלען יונגען קינסטלער, קען מען ניט אויסשעפּען דאס וואס עס דארף אדער קען געזאגט ווערען וועגען אים.

חזן לייבעלע גלאנץ

חזן לייבעלע גלאנץ איז אין א קא־טעגאריע אן און פאר זיך ניט אכטענדיג וואס ער דאוונט ביים עמוד איז ער אבער ניט קיין חזן ווי א חזן ווערט פארשטא־נען פון א געוויינליכען אידען.

חזן לייבעלע גלאנץ איז אייגענט־ליך א קאמפּאזיטאר, אבער אויך דאס וועט ניט אויסדריקען דעם חזנ'ס שטאנד. בעסער וואלט געווען ווען מען זאגט אז גלאנץ איז א טרוימער, א דיכטער. פריי ווי דער ווינט אין פעלד און אפשר גאר א פאנטאזיאר.

געהט חזן לייבעלע גלאנץ צו צום עמוד גאנץ פריי אן א באשטימטען פּראג־ראם, אן באשטימטע צילען, זיין מתפלל זיין, און מיט די תפילות קומט דאס שא־פען, ווערט חזן גלאנץ באגייסטערט פון דער תפילה בלאזט ער אין זיי אריין זיין אייגענע נשמה און שאפט א וועלט א נייע וועלט — דערביי טרעט ער אבער ניט אפּ פון נוסח, וואס עס מאכט אינטערעסאנ־טער, לעבעדיגער, זאפטיגער און נשמה־דיגער.

טאראנטא'ר אידען וועלען האבען די געלעגענהייט צו הערען חזן לייבעלע גלאנץ א גאנץ פסח אין דער אסטראווי־צער שוהל, וואו ער וועט דאוונען.

הערען חזן לייבעלע גלאנץ איז א באזונדערער נחת רוח, ניט אלע מאל מאכט זיך אזא באזונדערע געלעגענהייט און האפענטליך וועלען די טאראנטא'ר אידען אים געבען דעם געהעריגען קבלת פנים ווי ער האט עס פארדינט.

היינטיגע וואך אין די היגע טעאטערס

כדי צו פארגעסען די ביטערע צייט, איז גוט זיך ארײנצוכאפּען די וואך אין עמפּייר. פראנק "עקס" סילק דערלאנגט א פּראגראם, וואס רופט ארויס א דונערענדען געלעכטער אין טעאטער און א צופרידע־נעם שמייכעל לאנג נאך דעם ארויסגעהן פון טעאטער.

עדעליין פּערקס און בעולא העים נעהמען אוים נאך מעהר מיט זייערע נו־מערען צוליעב זייער אויסזעהן.

פלאי בראזילס סעריע פון חכמות נעהמען אויך שטארק אוים. און הער איינ־ציגער חסרון פון די עלען גילבערט טענ־צערינס איז דאס, וואס זיי געהען אראפּ פון דער ביהנע.

אין דאטשעס

היינט און מארגען ציינט זיך אין די דאטשעס א ראמאנטישע שפּאנענדע גע־שיכטע מיט דער צייטונגס וועלט אלס הינטערגרונד. "סאב סיסטערס" פארמאגט אויסער גוטען שפּיעלען און פּיעלע שעהנע מאמענטען אויך א פארכאפּענדע געשיכ־טע.

פרייטאג און שבת ווערט געשפּיעלט א ראמאנטישע קאמעדיע מיט גלאריא סוואנסאן אין דער הויפּט ראלע. "טו נייט אר נעווער". מיט בודאפּעסט, ציגיינער מוזיק און טענץ, ווענעציער קאנאלען און לבנה נעכט, ברענגט ארויס א נייע גלאריא סוואנסאן מיט אלע כאראקטעריס־טישע מעלות פון איהר שעהנהייט, שפּיע־לען און קאסטיומען.

גארדען

פון היינט ביז שבת קען מען אין גארדען זעהען די שרעקליך שפּאנענדע מיסטעריעזע דראמע "פראנקענשטיין". עס איז א געשיכטע מיט א גולם, איבער וועלכען זיין שאפער פארלירט דעם קאנ־טראל, און דעם קאמף צווישען א לעבען פון ליעבע און וויסענשאפט נעגען דער פארברעכערישער נאטור פון א קינסטליך באשאפענעם ריזע.

מען דארף ערנסט זיך רעכענען מיט דער רעקאמענדאציע, אז מענשען מיט שוואכע נערוען זאלען עס ניט זעהן.

ליבערטי

היינט צום לעצטען מאל א גרויסער דאבעל ביל; "סאלי פון סאבוויי" און זיין גרעי'ס "די ריידערס אף די פּורפּל סיידזש".

פון מארגען אן וועט זיך ציינען אן אינטערעסאנט בילד "קאמפּראמייזד". א געשיכטע פון א קינד וואס ליידט צו־ליעב איהר מוטערס זינד, אן ארימען זוהן פון א מיליאנערסקען פאטער, און א גע־פיינגט מיידעל. וואס געפינט ענדליך איהר גליק.

בען לייאן און ראז האבארט שפּיע־לען די הויפּט ראלען, אן אינטערעסאנטע ראל ווערט געשפּיעלט פון דעם פּיער יא־ריגען דעלמאר וואטסאן.

ארטור טרייסי
"דער סטריט סינגער".

וועלכער קומט אן מארגען אין שטאט צו באטייליגען זיך אין דעם "ספּרינג ריוויו" וואס וועט דורכגעפיהרט ווערען אין מייפּעל ליעף גארדענס היינטיגען פרייטאג דעם 15־טען אפּריל.

דעם לעזערס ווינקעל

ווערטער רעדאקטאר פונ'ם "אידישען זשורנאל":—

דערלויבט מיר אויסצודריקען מיין הארצליכען דאנק צו דער איצטיגער טרופּע פונ'ם אידישען טעאטער.

חברים און חברות ארטיסטען, איך דריק אייך אוים א הארצליכען יישר כח פאר אייער שיין טעאטער שפּילען און איך זאג זיך ארוים גאנץ אפען, דאס טא־ראנטא ווייסט נישט ווען זי פארמאגט און זיי ווייסען אויך ניט ווי אפּצושאצען אבער איך וועל זיין דער ערשטער און אייך באדאנקען פאר אייער שפּילען און איך ווינש אייך דערפאלג אין אייערע ווייטערע אונטערנעמונגען, און איך בין מער ווי זיכער, ווען די פיין־שמעקערס וואלטען בלויז געזען אייער איין פאר־שטעלונג, וואלטען זיי געמוזט דעם קאפּ ארונטערבויגען, ווייל איר פירט באמת אויף שיינע פּיעסען. אבער עס זיינען ניטא קיין מבינים.

און דערביי מאך איך צו אייך א פארשלאג, אז עס וואלט געווען אין פלאץ, ווען איר פירט אויף די פאלגענדע פּיעסען אין דער צוקונפט, און איך בין זיכער, אז איר וועט מאכען סוקסעס: 'טרינגע פעלדער', 'מאטקע גנב', 'דער לעבעדיגער מת', 'כל נדרי', 'דעם רבינ'ס ניגון', 'די פוילישע חתונה', 'די זיבען געהאנגענע', 'די צעהן גע־באט', 'מירעלע אפרת', דוד'ס פידעלע', 'יזכור'..

איך האף, אז איר וועט געוויס שטע־לען איינע פון די פּיעסען אין דער צו־קונפט.

מיט דרך ארץ,
יצחק רעזניק

קלוגע באלעבאסטעס

האלטען אימער אין הויז א באקס

עקס־לאקס

(EX-LAX אין ענגליש)

דאס רעגולירט די מאגענס פון דער גאנצער פאמיליע און פארשפּארט זיי דאקטאר בילס.

עקס־לאקס קומט אין 2 פארמען: „טשאקאלאר" און „פיג פליווואר" (פייגען).

אין אלע דראג סטארס.

ער האט נישט קיין דערפאלג...

קוסט אים אז יעצט . . . אומבאוועגליך . . . קען נישט ארבייטען . . . נישט פאר זיך און נישט פאר דער פירמע. און זיי דענקען פטור ווערען פון אים.

ער האט געזאלט זיין דערפאלגרייך . . . דער שווערסטער ארבייטער איז אפיס. פול מיט לעבען . . . ער האט געברענט . . .

וואס האט אים אזוי געהיימניספול געטע־דערט ? . . . וואס צוברעכט זיין קאריערע ?

דער ענטפער

כאטש ער האט עס אפילו נישט פארדעכטיגט, צירקולירען גיפטען אין זיין קערפּער . . . רואי־נירען זיינע נערוועז . . . מאכען קאליע זיין שטימונג. מעדיצינישע אויטאריטעטען רופען זיי מידקייט גיפטען. ווען ער וואלט נאר גע־וואוסט, אז סטימולאנטען שטערען די רוה, וואס זיין קערפּער דארף . . . אז זיי באאיינפלוסען דאס אנטוויקלען זיך פון מידקייט גיפטען. ווען ער וואלט נאר געוואוסט, אז טויזענטער מענער און פרויען מיידען אויס אויפרעגענדע מאלצייט געטראנקען, וואס אנטהאלטען טאנין און קא־פעאין, און האבען זיך גענומען צו פאסטום.

א ווארט צו דער מוטער

א סך קינדער האבען ניט ליעב דעם טעם פון מילך. זיי האבען בעסער ליעב דעם זעלבען טרונק וואס די "דערוואקסענע". עס איז גוט פאר זיי צו האבען א הייסען טרונק. מאכט פאר זיי אינסטאנט פאסטום, נוצענדיג הייסע מילך (ניט קיין געקאכ־טע) אנשטאט געקאכטע וואסער. זיי וועלען מאמענ־טאל ליעב באקומען דעם טעם.

וואונדערבארער פרייער אנבאט

מאכט א 30 טאגיגע פּראבע פון פאסטום. איהר וועט שלאפען בעסער — פיהלען בעסער. מיר וועלען פאר אייך אנפאנגען אייער פּראבע דורך געבען אייך א זאפאס פאר אייער ערשטער וואך פריי.

שרייבט קאנסומערס סערוויס דעפּארטמענט, דזשענעראל פודס, לימיטעד, קאבורג, אנטאריא.

Postum